

DO RODNE JEDNAKOSTI OD NAJRANIJEG UZRASTA

(Svetlana Radović, Lada Marinković, Ivana Ignjatov Popović, *Kroz dramsku igru do rodne jednakosti u vrtiću*, Novi Sad, Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, 2022, 80 str.)

Jedna od veoma aktuelnih tema proteklih godina, čak i više decenija kod nas, jeste rodna jednakost. Njoj su, veoma studiozno i stručno, pristupile profesorke Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad – Svetlana Radović, Lada Marinković i Ivana Ignjatov Popović, koje su – svaka iz svog stručnog ugla – posmatrale ovaj fenomen kroz dramsku igru u vrtiću. Kažemo fenomen, a zapravo već u prvom delu, nakon uvoda, naslovljenom Šta je rodna jednakost? objašnjeno je da rodna jednakost predstavlja univerzalni standard građanskog društva i da bi trebalo da je preduslov za ostvarivanje demokratskog inkluzivnog društva, poštovanje ljudskih prava, postizanje socijalne pravde, unapređivanje društvenih odnosa i preduslov za ostvarenje održivog razvoja. Nakon navedenog određenja uočava se da su autorke svesne da ovo pitanje i dalje izaziva niz nedoumica, pa navode da upravo ovaj izraz „rodna jednakost“ – na engleskom „gender equality“ – može dovesti u zabludu, jer ga neki i dalje tumače isključivo u značenju da su žene i muškarci isti.

Upravo ovakav vid pristupa problemu ovu monografiju od početka čini dinamičnom i aktuelnom, jer ona predstavlja jedan vid živog dijaloga sa čitaocima. Navodeći relevantnu stručnu literaturu, na našem i stranim jezicima, o rodnoj ravnopravnosti, ne govori se samo iz vizure osoba ženskog i muškog pola, nego o principima istog tretmana svih ljudi. Tekst prate i ilustracije kojima se oslikava rodna pravičnost, dokazujući ispravnost ovog pristupa. Govoreći pak dalje o rodnoj nejednakosti, neminovno je bilo i osvetliti njen opozit: rodnu nejednakost i njene uzroke. Patrijarhat, kao univerzalna pojava, poznata i prisutna u različitim kulturama i ostvorena na različite načina, ovde je takođe predstavljena kao živa, istina promenljiva ali i dalje prisutna forma, kako u javnom tako i u privatnom obliku društvenog života. U odeljku knjige o rodnoj (ne)jednakosti u Srbiji dati su statistički podaci, uz grafikone koje ilustruju stanje u Srbiji od pre Drugog svetskog rata – od perioda kada je ona bila izrazito patrijarhalno uređeno društvo, pa sve do poslednjih godina u kojima se svedoči o izvesnom napretku. Sve ovo navođeno je na osnovu relevantnih podataka koji se tiču obrazovanja, nauke, pravosuđa, korišćenja slobodnog vremena i vremena provedenog na poslu, kao i sfere privatnog života u kojima se, sa jedne strane, vidi da je rodna nejednakost prisutna, ali i sa druge strane, da je izvestan napredak ipak prisutan.

U celosti posmatrano, ceo ovaj prvi deo predstavlja obiman presek i pogled kroz istorijski razvoj koji zapravo uvodi čitaoca u sledeće poglavlje i nadovezuje

se na temu rodne socijalizacije u vrtiću, dok se zasebno može posmatrati i kao korisno štivo za sve koji se pitanjima rodne jednakosti bave i u drugim oblastima: poput medija, socijalnog rada, lingvistike i slično.

Kako je ova knjiga nastala kao rezultat rada na projektu tokom proteklih akademskih godina, koji je bio posvećen razvijanju projektnih aktivnosti kojima se podstiče i unapređuje rodna jednakost u vrtiću, pre svega putem dramske igre i njenih različitih oblika, tako je i centralni deo posvećen rodnoj socijalizaciji u predškolskom uzrastu, rodnoj socijalizaciji u vrtiću i dramskoj umetnosti u dečjem učenju o rodnoj jednakosti. Jer, kako je pokazano upravo u ovim poglavljima, deca u vrtiću itekako razlikuju i razumeju rod i rodne uloge koje primećuju i prihvataju, pre svega, prvo u porodici. Da su oni kompleksna bića koja se razvijaju u različitom smislu – poput psihološkog, emocionalnog, moralnog, fizičkog, kognitivnog i socijalnog, i da rodnost nije seksualnost, na veoma dobar način je pokazano i ovoj temi je pristupljeno i sa teorijskog i sa praktičnog stanovišta. Polni identitet dece, od najranijeg uzrasta pa sve do puberteta, vrlo je važna, osetljiva i kompleksna tema, kojoj se u ovom delu monografije pristupilo takođe stručno i na jedan sveobuhvatan način: razumljivim rečnikom, jednostavno su (a jasno je da je ovakav model pristupa najteži) osvetljena pitanja polnog identiteta i razvoja seksualnosti kod dečaka i devojčica, te njihovih rodni uloga.

Kako se odvija rodna socijalizacija u vrtiću i kakva je uloga dramske umetnosti u dečjem učenju o rodnoj jednakosti, prikazano je u trećem i četvrtom delu. Ovakvim kompozicionim načelom, smatramo, kao da je ostvarena svojevrsna simetrija između prve i druge polovine ove zajedničke studije, pa sve navedeno u prva dva, još jednom ćemo istaći, veoma kompleksna teksta, u drugom delu primenjeno je u prikazu i preseku rada u predškolskoj ustanovi, angažovanjem vaspitača kao važnih činilaca u procesu rodne ravnopravnosti i rodne socijalizacije dece. Jer, dete u vrtić dolazi sa već stečenim znanjima o sebi, koja potom nadograđuje i prilagođava u novoj sredini. Ovaj deo knjige pokazuje i kolika je uloga vaspitača, ali i ne samo njih nego i roditelja i vršnjaka. Pokazano je kako, na primer, skladan odnos, pre svega u porodici – kroz harmoničan život, jednaku podelu obaveza, pomoć, humanost i ljubav, jeste, u stvari, preduslov za život od najranijeg doba: za kvalitetnu igru, razvijanje prijateljstva između devojčica i dečaka i slično.

Ako dramsku umetnost sagledavamo kao jednu od najuzvišenijih oblika igre, onda je jasno zbog čega ona ima široku primenu i vrednu ulogu i u dečjem učenju od perioda boravka u vrtiću, pa nadalje. Dramska umetnost, u svakom svom vidu, već u predškolskom periodu, kako je ovde pokazano, veoma je važna. Pogotovo, a to je neminovno naglasiti, zbog toga što se u današnje vreme odrasta uz elektronske medije, mobilne telefone i kompjuterske igre, a zanemaruje se pisana i živa reč i iskazivanje kreativnosti kroz knjigu ili pozorišno izvođenje. Kako autorka ovog poglavlja naglašava, time se zatvaraju mnogi svetovi, deca gube sposobnost samostalnog stvaralačkog procesa i interakcije između, kada je pozorište u pitanju, glumaca i gledalaca. Pozorište, kako se vidi u ovom delu knjige, može da bude odlična alternativa i izvrstan put u neka nova sagledavanja van ustaljenih okvira.

I u ovom poglavlju dat je presek iz prakse, kojim se veoma dobro prikazuje stanje u nekim evropskim zemljama koje se, moramo reći, favorizuju – poput Norveške, ali i kod nas. Nadu budi zaključak da je svaki vid igre, pa i dramske

umetnosti, funkcionalan i da nedvosmisleno bude i neguje kreativnost kod dece od vrtićkog uzrasta.

Kroz dramsku igru do rodne jednakosti u vrtiću zaokružuju dve dramatizacije – „Artemida“ i „Zlatna krljušt“ u kojima se poznatim mitološkim i bajkovitim motivima pristupa sa stanovišta rodne jednakosti. Na taj način ova studija biva kompletna, a namera autorki da se ukaže na važnost ove teme, na važnost uloge vaspitača u procesu socijalizacije deteta, kao i svih mogućnosti koje omogućava rad putem dramskih radionica, ispunjena. Zato bismo, na kraju, ovu monografsku publikaciju preporučili ne samo stručnim licima kao što su vaspitači, pedagozi ili psiholozi, nego i roditeljima, a pre svih studentkinjama i studentima, koji prvo kroz studentsku praksu, a posle i nakon završenih studija ulaze u proces rada sa mališanima, koji podrazumeva i sve navedene modele i načine kompleksnog funkcionisanja dece od najranijeg doba pa do mladićkog uzrasta.